

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Преплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3 $\frac{1}{2}$ динара.
За све остале земље 3 $\frac{1}{2}$ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Како да васпитавамо и образујемо нашу децу.

(Мисли једне српске матере).

Данас, кад видимо да на све стране пропадамо, морамо се и нехотице запитати: шта је узрок томе?

Одговор на то питање добићемо: Слабо и погрешно домаће васпитање нашег подмлатка женског а особито мушког.

О васпитању женскиња већају данас највиши друштвени кругови, пишу и расправљају о томе по свим листовима, држе јавна предавања и сваки на своју руку тражи да докаже у ком правцу треба то важно питање решити, и једни су за то, да се женскиње васпитавају за свет, за друштво, и у свима правцима, којима иду и мушки, други су опет за то, да се женскиње спрема једино за кућу и породични круг, како би рецимо, код нас Срба била верна супруга, добра домаћица и мајка.

Кад би наше данашње животне прилике биле оне, што су владале пре 20 и 30 година, и ми би се одлучили једино за ову последњу страну женског васпитања; ал прилике се знатно изменуше. Људи већим делом не траже данас домаћи и породични живот, нити налазе у њему и у његовом кругу среће и задовољства, него су више одани јавном гостионичарском животу и гомила у том и остари, па често пропадне морално и фи-

зично и онда, наравно, остаје сила женске деце неумомљено, те су и родитељи и та деца упућени, да се на други начин збрину за свој живот и своју будућност. Из тога је постала потреба, да се и женска деца изучавају ма којој струци науке, рада и вештине и да себи зарана збрину уживљење на моралној основи.

Девојка, која је изучила ма коју струку да може самостално живети; ако није постала мушкобања, него остала чедна а уз то добро васпитана, у домазлуку спремна кад се удоми, вреди више него она са највећим миразом без домаћег васпитања.

Српска народна пословица каже: „Не стоји кућа на земљи него на жени.“ Стога свака српска мајка треба своје женско дете да васпита тако, да буде добра Српкиња, да је научи, да јој је српско име и језик светиња; да се поноси с њима и да их чува као своје највеће благо. Да је научи све домаће радове, како би у своје време била добра домаћица и господарица у својој кући, која неће допустити да јој млађи у кући господаре. Да је научи побожности, чедности, штедљивости, да улије вољу за све што је лепо, једном речи, да јој облагороди срце и пробуди племените осећаје.

Тако васпитана девојка у своје време ће добро васпитати и своју децу синове и кћери, како би и они временом постали карактерни и радени људи и жене.

А шта да кажемо о васпитању мушке деце?

О томе се канда слабо говори у нашим круговима. Или се држи да су мушки савршени и без махна већ по рођењу или да им у опште није нужно домаће васпитање. А зар не видимо, да су многе наше куће и то све прве, које су биле на гласу са својих лепих врлина: Побожности, радности и родољубља попропадале па и и данас пропадају баш са неваљалих синова.

Узрок је томе, по нашем мишљењу, што ови у свом благостању поверавају децу своју другима и то туђинцима, да им ти најамници образују душу и срце, да им племце осећаје, који сами немају тога а најмање српског православног осећаја. Ови обично прикривају дечију суровост и нерад рад својих личних интереса. При том и родитељи мазе и напуштају децу; пуштају, да им се свака воља пуна а од рада их чувају као од каквог зла.

Такова се деца привикну нераду и раскошу и одрасту без сваких племенитих осећаја а кад се отисну од родитељске куће, не могу они доста новаца да им нашаљу те тиме упропасте и себе и своје родитеље.

А где су сами родитељи такви, ту деца постану још гора не само да су на штету себи и својима него и целом друштву.

На против знамо, да су многи сироти родитељи, који често нису знали ни читати ни писати, однеговали такове синове којима ће се поколења дичити.

Дете сиротних родитеља ако је даровито, научи на скромност, јер су му васпитачи сами родитељи који му то улевају; ако су притом још и побожни, радени и штедљиви, дете и само прими те врлине па уз оно што му се ум у школи развија, усаврше се те врлине те оно постане користан члан друштва, усрећи своје родитеље и оснује сретну и здраву породицу.

Да би са васпитањем пошло на боље, морамо знати: Ко треба да је први и главни васпитач детињ, кад треба почети са васпитањем и које врлине ваља код деце поглавито неговати. Први и најглавнији васпитачи дечији треба да су родитељи.

Отац треба да развија ум дечији а мати осећаје, а нарочито: побожност, послушност и љубав к ближњему. Образовањем ума без моралних навика човек се може само покварити. (Аристотело).

Која мати усади у срце дечије те врлине, оне благотворно утичу на њих; та деца и после смрти спомињући матер своју благосиљају име њено.

С васпитањем треба почети већ са новорођенчетом, јер ако родитељи допусте, да им је дете измалена непослушно, самовољно, мазно и сурово и ако навикне да му се мора све учинити што оно хоће, то му пређе у навикну па и остане тако или га је врло тешко одвикнути од тих порока.

Од првог дана треба родитељи да навикну своје дете на послушност т. ј. да своју вољу подчини вољи родитеља, а то ће постићи ако никад не допусте оно, што су једном забранили, нити сме отац да одобрава што мати забрањује или обратно.

Кад дете пође у школу родитељи морају настојавати да им дете оно изврши што му је у школи наложено, иначе ће дете постати непослушно, лено, лажљиво, и често ће се збунити незнајући кога да послуша, неће послушати ни једну страну него ће радити по својој вољи.

Родитељи и наставници кад деци што налажу, треба да пазе, да наложе само оно, што деца могу и извршити, и тај налог да издају мирно без претње н. пр. Ако не урадиш, биће батина или пацака, јер претњама деца постају страшљива и упорна и од стране се од родитеља и учитеља.

Родитељи треба да своју децу науче, да их ова љубе, да су им благодарна за оно, што им родитељи чине и послушност дечију да истичу као моралну обавезу њихову.

Тако ће се дете научити на послушност а то је најглавније, јер без послушности не може се ни замислити одгајање чврстога карактера у људи (Дистервег).

Друго родитељи треба да своју децу васпитају религиозно т. ј. да већ у раном детињству улију у срце њихово: побожност и љубав к ближњему.

У којој су кући родитељи религиозни, где влада љубав међу њима, где хармонично и споразумно родитељи управљају умом и срцем дечијим, из таквих кућа и деца изнесу те врлине и постану временом корисни чланови друштва, никада неће учинити зла ни себи ни другоме.

Из раног детињства, већ при сигрању треба децу привикавати раду и пр. треба их научити да своје одело кад скину сами склопе, да своје играчке у реду држе, да им се купују такве играчке где ће сама нешто радити, девојчице да кувају луткама, глачају, шију и т. д.

Чим дете пође у школу треба свака мајка да настоји да јој дете своје задатке увек само научи и испише особито мушка деца, која се мисле одати на науку. Деца, која нису у стању, да сопственом снагом сврше своје школске послове, нису ни за науку. А родитељи, који допусте да им деца тек пролазе кроз школе и који криве учитеље и професоре за неуспех дечији, јако греше и убијају у деци сваку самосталност, а упућују их на лаж и нерад. Такова деца постају незналице и улизице. Препоручујемо особито нашим трговцима и занатлијама, да своју децу негосподе, него да им омиле рад, па да удвострученом снагом продуже занат и трговину, јер господство је подчињеност и лажљив сјај.

Женско дете ваља свака мајка да упућује да јој већ измалена помаже у домаћом послу, тако ће се привикнути раду и изучити сваки домаћи посао.

Многа имућна мајка која је вредна и радена, одрани ћерку да не зна ни на чем жито расте, небринући се ни зашто друго до ли, да јој је ова увек по моди обучена, очешљана и да се зна у друштву наћи.

Такова мајка у својој претераној љу-

бави не зна колико зла чини своје детету, јер девојка била она са каквим мпразом, удала се ма како добро, чим дође у своју кућу тако неука, место среће и задовољства, она је непрестано у неком нервозном расположењу. Не зна да заповеда нити сме што да забрани и мора се задовољити како јој млађи ураде.

Двојином више троши, а млађи је исмејавају, варају и харају и постају веће госпође од ње саме. А кад нема млађе онда је тек невоља, дође и до плача, у кући није ништа у реду, мора по скупе новце да носи храну из гостионе која није ни близу снажна ни здрава као она која се у кући згстовљава.

Муж је назадовољан, она га шаље на ручак или вечеру у гостионицу, која му тим још више омили.

А при пези деце, тако неука толико се намучи да није чудо што често чујемо младу женицу да већ код првог детета каже: Сачувај ме Боже више деце.

На против она жена, која зна домаће послове, ако и не мора сама радити, знаће бар заповедити и лако ће се наћи у свакој неприлици, па уз малу припомоћ посвршаваће све послове, дочекаће мужа веселим лицем, омилиће му кућу и обоје ће бити сретни и задовољни.

Радам се снажи и развија тело, рад све надвлада, у раду се заборави на жалост и несрећу.

Стога би требала осим родитеља и сва друштва да упућују младеж на рад, јер само једни рад нас може сачувати, од пропасти, особито Добротворне Женске Задруге треба да упућују женску децу на рад као што чини „Привредник“ са мушком децом а то ће учинити отварањем раденичких школа, у којима би се наша деца могла изучити сваком ручном раду, а нашим сељанкама би се опет омилило ткање, заметање и друге наше народне рукотворине. Омилала би им се народна ношња, па не би гледали српске сватове где су им коњи покривени и окићени са сомотом и свилом место српског ћилима и пепкира.

Осим тога треба да узимају српску сироту у своје куће за раденице, где год

могу. Тиме би се ове изучиле домаћем послу и сачувале би се од неморала, јер радећи поред зидара, у пиварама и творницама постају мушкобање и кад се уда не зна ни једног домаћег посла а о незидеце нема ни појма те цела кућа онда пропада.

Можда би удружењем више Задруга могли отворити школе за изучавање кувања и других домаћих послова, па би тако Добротворне Задруге много више користиле народу него делењем милостиње, јер се тиме често подпомогне лењост и раскош у омладини.

Свака мајка, треба да омили деци своју кућу особито мушкој; да им нађе пријатна занимања у њој н. пр. свирку, сликање, рад у врту, и приређивањем скромних забава, да пази да јој нису деца по цео дан на улици и да су без њеног надзора. Коцкање, псовку, ружне изразе, пушење а често код одраслијих и пијанчење, да никако не дозвољавају.

Дете је као родна њива, све прими што види и чује па и само то чини а без да родитељи то знају. А кад одрасту до 14. и 15. године толико корена захвате ти пороци да их је тешко одвикнути као и врт што обрасте коровом ако се зарана не ишчупа.

Стога често видимо, да најбољи родитељи одране рђаву децу.

Даље дужни су родитељи своју децу да привикавају на штедњу и да их сачувају од зла које је захватило скоро цело друштво човечије а то је мода у оделу и други раскоши.

Децу своју нека науче ценити човека по понашању и делима његовим а не по оделу, да су у свему сами скромни т. ј. да толико тропе колики им је приход неугледајући се на имућније, јер што је имућним људма потреба сиротим је расипање.

Тако ће се и деца привикнути скромности јер је пример најбољи учитељ.

Да би децу своју женску и мушку научили да љубе српско име и језик т. ј. народност своју, морамо им омплити све што је српско.

Много греше српски имућни родитељи,

који са својом децом говоре туђим језиком; особито они, којима деца прво туђ језик науче.

Такова деца већином не похађају ни прве разреде срп. основне школе, него их у кући уче а кад одрасту морају да похађају туђе школе и тако им се омили све што је туђе: друштво и забаве и кад одрасту ступају и у брак са туђинкама и туђинцима и нема на њима ничега српског осим имена а често се и тога стиде.

Не би требала ни једна српска мајка да да своје женско дете у туђу школу, особито имућна, којој дете не мора учити хлеба ради. Ми имамо, хвала Богу, наше српске школе и више заводе где се може на свом језику изобразити па и туђ језик научити.

Никако не треба да тежи ни једна српска мајка да јој ћерка савршено говори туђ језик а свој да не зна. Заиста је жалостно чути Српкињу говорити: „Дала сам децама јаузн, или идеду се шетати и т. д.“

У Српској школи упознају се деца са српском повесницом, знају за Цара Душана, Краљевића Марка, упознају се са српским песницима: Змајем, Бранком и другим.

Где се уз то још и у кући срп. народни обичаји одржавају и негују; где отац о бадњем вечеру уноси сламу појући Рождество, где мајка учи синчића, како да сече здравље у име Оца, Сина и Св. Духа; где се меси велики колач и чесница, ту је за децу толико радости да је довољна успомена само на тај једини празник, да их у старијим годинама сачува у православној вери и народности а где су још други лепи срп. обичаји о врбици, Ускрсу и Крсном-имену?

Родитељи треба да су правични, да не праве разлике између деце н. пр. да мушко дете предпоставе женском или лепше и даровито ружнијем и слабо умно развијеном; јер тиме могу да посаде место љубави мржњу између деце своје.

При казни деце да пазе, да је казна блага и оправдана, да деци дође као природна последица њиховог рђавог дела.

Никако не смеју једно дете за малу

грешку строго казнити а другом велике погрешке опраштати, него да раде и говоре увек право и да су правични, не само према деци својој него према свакоме, а децу своју да уче као оно Јевросима мајка што је казала. „Немој сине говорити криво ни по баби ни по стричевима већ по правди Бога истинога.“

Сомбор.

Тако ће се деца навикнути на правичност, тој врло лепој врлини друштвеној.

Тако васпитани синови и кћери ди-чиће име наше, а родитељи ће се поносити са децом као што се поносила Корнелија, мајка браће Граха, а наше ће куће и породице бити напредне а цело друштво боље.

Ј. К.

Ти буди чедо . . .

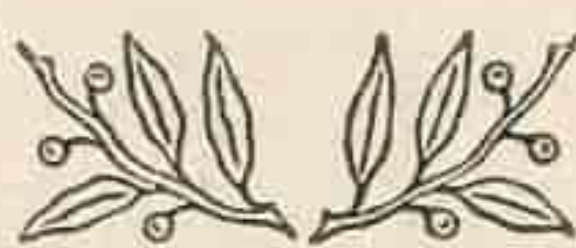
Ти буди, чедо, пупољак плави,
А ја ћу бити чежњиви мај,
У бујном миљу ми ћемо тако
Презрети тугу и пусти вај!

Плешћемо снове, вероват' слепо,
Славити свете љубави склад,
Сваком се створу смејати само,
Што јадам трује свој живот млад!

А када часи пролећа мину,
И јесен свије над нама лет, —
Ми ћемо тихо, у загрљају,
Без сваке боли оставит' свет!..

Каменица.

Славко С. Диклић.

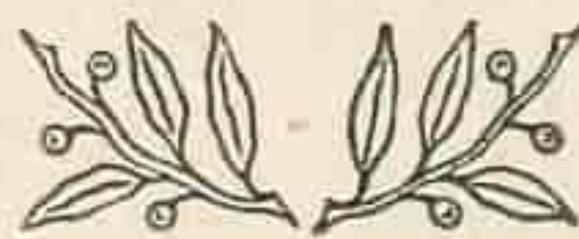
Мајска ноћ!

По тамном небу осипљу се звезде
И ноћ се смеши од месечног сјаја,
Тихо и мирно тек се потреса . . .
Лишће и трава од ноћног дисаја.

Све почива мирно — нашло је санка,
Само ја бдијем. И звезде ће заћи,
И кад јарко сунце свемир обасја —
Још мира себи нећу ја наћи!

И слутим да више живети нећу
У слатком загрљају — мира и санка,
О! грдна неверо, што сломи мене —
Да живем у тузи без престанка!!

Драг. Лончар-Трбојевић.

Истина о несуђеној раденичкој школи у Митровици.

Поводом уводнога чланка у 6. броју „Женскога Света“, односно услед одговора на њ и оне примедбе „ни по бабу, ни по стричевима“ уз извештај о прошлогодишњем раду митровачке српске Женске Добротв. Задруге у 6. броју, сматрам за дужност, да изнесем *праву* „историју о покушају г. Кулића, да оснује у Митро-

вици раденичку школу“, онако, како ће ју свагда потврдити и задружни записници.

Месеца марта 1905., не дуго после обнове одбора митровачке српске Женске Добротв. Задруге, обратио се је г. Петар Кулић на одбор са писмом, у ком га позива, да изађе на сусрет његову теста-

менту те поради, да задруга оснује раденичку школу.

Одбор је услед тога ступио у преговоре са г. Кулићем па је после дужег и опетованог усменог споразумевања дошао до овога резултата.

Пошто г. Кулић не одређује у своме тестаменту место, где има бити раденичка школа (основана по узору целовачке девојачке раденичке школе), којој је наменуо свој иметак, — учиниће оп то у корист српске женске раденичке школе у Митровици, ако такву оснује митров. срп. жен. добр. задруга.

Да се узмогне таква школа лакше основати и да сигурније напредује, обриче г. Кулић и за живота свога сталну годишњу помоћ, и то: у првој години 2400 круна, а затим 2000 круна, после његове смрти сав приход осим своте, опредељене за издржавање његове супруге Љубице а после њезине смрти целокупан приход, који износи преко 6000 круна.

Одбору је дакле била дужност, да изради правила за школу са програмом наставним планом и школским редом, па кад г. Кулић, с њима буде споразуман, да изнесе целу ствар пред главну скупштину ради претреса и мериторног решења.

Набавио је правила кикиндске, панчевачке, шабачке и целовачке раденичке школе као и наредбу о устројству државних стручних школа, па је према свему томе, а са нарочитим обзиром на месне прилике начинио „Правила српске женске раденичке школе у Митровици.“

То није био мален ни површан посао, а трајао је близу три месеца. Одбору је ваљало много се саветовати, о многој појединости подуже расправљати, а при свему погодити жељу и вољу покретачеву.

У ту сврху ишло је и нарочито пзасланство одборово — наравно о своме трошку — у Шабац, да проучи тамошњу школу и да се посаветује са одбором женског друштва. Шабачко женско друштво, обавештено од г. Кулића о доласку одборову, предусрело је изасланике тако топло, сестрински и гостољубиво, како то само могу те родољубиве Српкиње, и упутило их је у свим појединостима адми-

нистративне и техничке стране, посветило их у сва своја дугогодишња искуства и обележило тај културни поход свечаном седницом.

И кад је било све сређено и приређено сазвао је одбор 12. (25.) јунија ванредну главну скупштину, да пред њу изнесе успехе свога рада и предлог о оснивању школе.

Не беше то неки обичан предлог, кога је требала задруга пошто по то прихватити те отворити школу, само да се зове, да смо је отворили и основали, па макар је сутра и затворили, ако не би напредовала како треба“ (в. б. бр. „Ж. С.“), већ је то био предлог, од чијег је повољног решења зависило да ли ће Митровица бити оно место, где ће остати Кулићева задужбина, а у рукама женске задруге.

Али — „behüt' dich Gott, es wär' zu schön gewesen.“!...

Рад одборов и преговори са г. Кулићем не беху тајна: знало се је, да се ради око оснивања раденичке школе, по како и Шта, то ни данас не знају или неће да знају они, који су још пре главне скупштине створили суд „да задруга нема средстава, да се упушта у такав посао.“

Зато је дошло било на скупштину само 53 члана од 141, зато је остао одбор сџм (12: 41).

Карактеристично је за ту скупштину ово:

Чим је председница отворила скупштину и позвала је, да чује тајников извештај о раду одборову, — одмах се диже један члан и позва г. Кулића, који је био гост, да сџм извести скупштину.

Г. Кулић, ни спреман ни позван на то, поче да говори у опће о значају раденичких школа по наш женски подмладак и позва се на извештај, који ће тајник поднети. Без обзира на то почеше поједини чланови одговарати г. Кулићу и предлагати му, да сџм оснује школу, а задруга ће га морално потпомагати.

Дакле, пре но што се је чуло, шта је управо цел Кулићева, била му је понуда одбијена.

Заман је кушао тајник да изложи о чему се ради: како задруга ваља да оснује

школу, коју ће г. Кулић помагати и учинити својом наследницом; а пошто би то била задружна школа, треба и задруга да вотира извесну годишњу своту од свога прихода за издржавање школе, — не могаше поднети извештаја скупштини, која беше узбуркана стереотипним фразама: како задруга нема средстава и не сме се ни у шта упуштати, него ће г. Кулића „морално потпомагати“.

У неке се подену и питање о прорачуну, на које је тајник одговарао, да прорачун зависи од стила, у коме ће се школа почети, а почети се мора у малом па би крај годишње помоћи г. Кулића било доста 400—600 круна; после, кад школа узнатредује, доносиће и знатна прихода.

И г. Кулић је истицао како је целовачка школа отпочела са цигли 2000 круна, како је у Митровици власница једне подобне школе за неколико година стекла чак и кауцију, те је бодро задругу да сам отпочне, па ће прегаоцу и Богмаха дати.

На све то добијаше одговоре: нека отвори сам, а заслуга ће га морално потпомагати.

Скоро два сата врзла се је та неуспешна дебата са прејудикацијом, док на покоп не дође на гласање позитивни предлог: хоће ли задруга да оснује школу уз помоћ г. Кулића, а да осим моралне помоћи вотира и неку своту за издржавање? И би решено са 41 против 12 са не.

Дакле скупштина је одбила понуду г. Кулића, пре но што је саслушала из-

вештај одборов и предлог о школи и њезину програму.

Да то није учинила, видело би се, да се је с Кулићевом помоћи „могла основати школа, која би одговарала свим модерним захтевима и потребама и која би могла стајати на висини осталих школа оваке врсте“, јер 400—600 кр. годишње може вотирати једна добротворна задруга, која исказује годишњу чисту добит од 1425 круна!

После онаквог скупштинског решења одбор је, наравно, закључио, да је сваки његов рад и подвиг безуспешан, па је дао једногласно оставку на II. ванредној гл. скупштини 3. (16.) јуна (где је било присутно 60 чланова, од којих се је 26—30 уздржавало од гласања при избору часника осим председнице).

Још једно.

После кратког времена позвао је г. Кулић штампаним плакатима Србе Митровчане на скупштину ради оснивања «Удружења Српкиња за српску девојачку раденичку школу» и одазвало се је до 60 што женских што мушких.

Није истина, да је бивши одбор задруге“ са г. Кулићем скупштину сазивао, него су поједини чланови бившег одбора као Срби и званице дошли на збор.

Што од тога новог удружења није ништа било, није такођер крив „бивши одбор“, можда би најбоље објаснење знао дати г. Кулић.

Митровица.

Sec. em.

После овог објаснења сматрамо, да је предмет исцрпљен.

Ур,

Што су ти људи...

Кад сам стао да им причам
Мог живота црте мале,
А из којих провирују
Превеселе саме шале,
Смејаше се, смејаше се,
Као неко чудо да је,
И сви редом повикаше:
»Пријатан је! пријатан је!«

А кад почех да им ређам
Истините црте саде,
Да износим моју тугу,
Моје боле, моје јаде, —
Сви се одмах натмурише
Да не чују моје ваје,
И још сложено повикаше:
»Досадан је! Досадан је!«

На поласку из Бихаћа.

Вај удесу, мој удесу!
Зар и с' Бишћем, да с' раставим,
Под чију сам груду хтео
Трудне кости да оставим.

Две године протекоше...
Две године мучног рада,
А за све те труде моје
Отказ мени би награда.

Ево мене сад без службе
На сред божјег тог сокака,
Одасвуд ме стисла тама,
Ни од куда светла зрака!

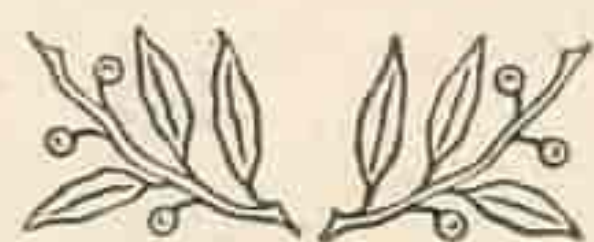
Бихаћ, 1906.

Ал' још ми је мис'о јака
И још ми је снага жива,
И ако ми џеп сиротни
Тек неколке круне скрива.

Шап путнички ја узимам
И крећем се у даљине,
Остављајућ' кршне горе
Своје тужне отаџбине...

Опрости ми доме златни,
Мога срца рано веља, —
Ах јадан је удес, јадан
Свијех српских учитеља!

Исаије Митровић.

Опроштај Милеве Симићеве.

Сишла се са школског прага и последња зачетница вишег женског образовања у нас Срба с ове стране.

После 32 године ревносна и савесна деловања у новосадској српској вишој девојачкој школи, поклонила се природним законима и наша вредна учитељица *Милева Симићева*, која се није својим радом кретала само у уским границама школске дворане, и ако јој је ту била најведрија душа и најпуније срце, него је умом и вредноћом својом прешла уски оквир школског прага и својим лепим и богатим књижевним радом доспела у редове наших опробаних књижевника. Особито се истакла на лепој књижевности и дечијим глумама, где је до сад показала и највише успеха.

Поред свег тога, што је сама затражила од својих претпостављених школских власти, да се са слаба вида разреши тешке и одговорне учитељске дужности, ипак јој је тешко и претешко било, да се растави од свог милог позива, који је у младости још сама одабрала, да се растави школе, коју је кроз толико година тако радо посећивала, да се откине од другова и другарица, са којима је много година делила онај сув, али сладак учитељски хлеб, да се лиши оних невиних, анђеоских погледа своје драге дечице.

Јест, тежак је то тренутак за сваког правог учитеља; а колико је тежак био и за нашу

сaдругарицу и сарадницу, г-ђицу Милеву Симићеву, нека кажу њене речи, којима се 13. (26.) јуна о. г., после св. благодаренија, опростила од школе, сaдругова и ученица својих.

Врло поштовани господине управитељу, господине кашикешто и госпођице! Драги моји другови и другарице! Мила децо моја!

Много пута била сам ја овако с вама на окупу у овој школској дворници. Али ни једном такoм приликом није ми душа била под утисцима оваких осећаја, под каквима се налази у овај мах. Јер — у овом тренутку стојим ја овако с вама заједно овде последњи пут. Сада сам ево дошла међу вас, да се опростим с вама; а уједно и са овим заводом, на коме сам по божјој милости тридесет и две године радила.

Па кад вам кажем, да је мене баш неодољива љубав према школи и деци школској на поље школског рада одвела, а да та љубав, од оног тренутка како сам први пут коракнула преко прага овога завода до данас у срцу моме никад малаксала није — кад вам кажем, да сам за многе невоље, које су ме у животу налазиле, за многе неудаће које ми је усуд на плећа товарио, увек највеће утехе нашла, радећи у овом заводу, који сам до данас тако радо звала мојом школом, — кад вам кажем да сам вазда разоноде нашла, како у озбиљном разговору нашем око заједничког нам учитељског рада,

тако и у веселом нашем ћеретању у заједничкој нам доколици, драги моји другови и другарице — кад вам кажем да сам за многе радости које су ми у животу биле ускраћене, увек накнаде нашла у ведром осмеху ваших невиних погледа, мила децо моја — онда ћете појмити, како ми мора бити тешко, растати се са свима тим милинама!

Ал — има у бићу човекову једно свето осећање, које има превласт над свима другим осећајима у њему; које као неки неумитни судија води и тражи тачна рачуна, у сваком делању његову. То свето осећање тај неумитни судија зове се — мирна савест. Па како је поводом јаке живчане болести, која ме је пре неколико година обрвала, мој очни вид у великој мери ослабио, увидела сам, да вршећи даље своје дужности на овом заводу, под таким околностима, не би могла тог свог неумитног судију задовољити у оној мери, у којој сам то данас свикла; те сам принуђена била замолити нашу највишу школску власт, да ме моје досадање, мени тако миле дужности разреши. И високославни Школски Савет је ту моју молбу уважио и испунио.

Па кад се већ морамо растати, онда вас молим, драги моји другови и другарице, да примите моју најтоплију захвалу на сваком пријатељском предусретању, које сте ми указали; на свакој пријатељској услузи, коју сте ми учинили; а уједно и моје уверење, да ће за мене, као што је то вазда и до сад било, и од сад бити највећа радост, ако вам будем могла што чешће пружати видљивих доказа, мог искреног друговања с вама. Јер — кад се већ више нећемо моћи сретати на пољу заједничког нам школског рада, жеља ми је, да се што чешће нађемо тамо, где се сусрећу путеви искрена пријатељства. Још једном — хвала вам на свему, и молим вас, задржите ме у лепој успомени!

Па сећајте ме се и ви, мила децо моја! Јер и ја сам све вас без разлике, једнаком љубављу грлила, једнаком вољом учила, једнаком бригом васпитавала. Бивало је дакако, да сам понеку од вас кад кад и покарала; ал ја се не кајем зато. Јер сам уверена, и ако сам вам тим можда тренутно на жао учинила, ви ћете кад будете научиле озбиљно мислити, увидети, да сам и то чинила баш зато, што сам вас толико волела; те сам вазда на уму имала, да ви, које сте тако близу срцу моме, једном кад одрастете,

будете што ваљаније домаћице, што примерније матере, што узоритије Српкиње. Не би ли временом биле понос и дика не само овога завода, на чији извор сте дошле да се напајате знањем и васпитањем — него исто тако и ваших старијих, који су вас овамо послали.

Но како је ово последњи пут, да вас моје очи са овога места у живот испраћају — како нећу више никад стати међу вас, да вас поучим, хоћу да вас са овога места бар још једаред посаветујем.

Ви ћете, као што рекох, временом бити српске домаћице, српске матере, чланице српског друштва. Према томе, имаћете врло лепих, узвишених али и тешких задатака; јер ми Срби — по невољи — готово рећи сваким даном идемо све сумњивијој и сумњивијој будућности на сусрет. И зато што је тако, преклињем вас храњом мајчином, урежите мој последњи савет дубоко у своја срца и сећајте га се, докле вас год буде трајало: Ма вас прилике у животу камо однеле, ма доспеле у најсјајније, ма не дао Бог у најцрње околности — чувајте и браните свој понос, чувајте и браните нашу свету православну веру, чувајте и браните наш дични српски језик! Те три светиње не дајте нико да вам повреди — те три светиње чувајте и негујте више него очи своје — за те три светиње, ако буде требало, жртвујте — жртвујте све! У то име Бог ми вас благословио! С Богом!

После њена говора, опростио се с њом у име својих другова и другарица у лепим и дирљивим речима управитељ школски госп. *Миша Борђевић*, а за њим и г. *Кузман Миловановић*, учитељ и управитељ осн. нар. школа, као изасланик месног школског одбора, признавши јој лепе и велике заслуге за ову школу и просвету народну и благодаривши јој на труду и ревности око просветног рада кроз 32 године дана.

Иза њих ступила је на среду ученица IV. разреда *Даница Блажић-Попова* и изговорила је ову своју песмицу, коју је саставила у по част својој доброј учитељици Милеви Симићевој:

Тридесет је и два лета
Од кад Ваша снага ради,
Од кад младим Српкињама
Веру, љубав, Српство слади.

Тридесет је и два лета
Од како сте на том пољу,

Показасте увек нама
Добро срце, праву вољу.

Провиђење тако хтеде,
Да Вас и ми упознамо,
Да под Вашом вредном руком
У науци процветамо.

Неуморним Вашим трудом,
Дадосте нам права пута,
Да нам наша млада душа
У зло никад не залута.

Хвала Вама на том труду,
И за Ваша дела света,
Нек Вас благи Бог поживи
Српском роду многа лета!

После ових отпоздрава приступили су јој
сдругови и сдругарнице и руковањем се опро-

стили од своје драге сараднице. Деца су је у
знак своје захвале и одане љубави, пољубила
у руку и предала лепу свеску жива цвећа и
отпевале: »Многаја љета«, па се у плачу ра-
стале са својом милом учитељицом.

У вече тога дана приредила је колегија исте
школе опроштајну вечеру и позвала на исту
најближе њене пријатеље, као госте своје. Ту
се у лепим и топлим здравицама, шали и пе-
сми растасмо с нашом драгом и милом другом
Милевом Симићевом, као учитељицом у жељи,
да ју преблаги Творац још дуго и много чилу
и здраву поживи, како би ју што чешће сре-
тали на пољу књижевном, које је исто тако
обделавала и од сад с истом љубављу негује
као и школски рад што је неговала. У то име
довикујемо: Живела!

Лети ми песмо!

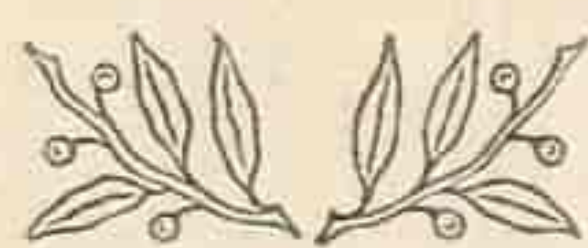
Лети ми песмо лети
Полети лагана
Крени се широм света
У њем' је драгана.

Потражи кута она
Где ли се сакрила
Насмеј се на њу љупко,
Да би те смотрила.

А кад те смотри песмо,
На груди слети њој,
И реци тебе љуби
Једину драган твој.

Г у њ а, 7. јула 1906.

Лазар Пешић-Јованов.

Пролеће у Цариграду.

Од Савке Суботића.

На лакоm ветру светлост трепти и сјајне
прелива боје, као меке таласе, преко брда и до-
лина, преко димија и танких минарета, као ска-
мењени јаблакови — а све је обасуто бујним
зеленилом и шаренилом цвећа.

Цела природа дише мирисом и опија душу.
Плаво небо у Боспору се купа, као у расто-
пљеном драгом камењу, кад на сунцу блиста,
па се у недоглед пружа и у Црно Море
слива.

Да ли то није *струја* оне домовине, у коју
се прелази, кад човек премине?

Да ли Златни Рог није труба, која ће Евро-
пу потрести (као зидине Јерихона), кад затруби
Васкре балканским мученицима — Вели јеси,
господи и чудна дела твоја!

Вожња на Боспору, то је сан на јави, ма-
шта, што прошлост буди и у нама оживи. Зар
нису они бедеми и куле, што Цариград опасују,
арена, у којој Исток и Запад вековима воде

борбу? Сваки камен је крвљу утврђен, али су реке суза то камење излокале, а уздицаји одропили и у рушевине претворили те споменике силе, грозоте и славе.

По Боспору, готово поврх воде, лете неке ласте. Народ вели, да су то душе оних, које су у њему утопили, и да их још нико није видео да се одмарају, а при заласку сунца јатомице лете Црном Мору. —

Црно Море, бајни Боспор, сјајни хареми, где су срца у злату и гвожђу окована, где младост, лепота, нада и слобода не виде бела дана: — то је историја, жива слика Цариграда и његова духовног гробља.

Између читања и разговора, описа и виђења једне исте ствари од прилике је та разлика, као између живе особе и њезине фотографије. И најбољој слици и фотографији не достаје живот.

Сваки човек гледа својим очима и осећајима и само преимућним духовима дано је, да утичке, као сунчане зраке саберу у фокус своје импулзивне индивидуалности. Сугестивном снагом неоимпесијонизма, неоидализма и неомистицизма показао нам је Чеда Мијатовић Цариград у хромопластичком облику, обасјан пуном светлошћу. Па зар није смешно, кад се ја после такве слике лаћам посла: да вам при тавној светлости жишка пошљем коју момент-фотографију моје импресије о Цариграду?

Са Ћуприје султаније Валиде диван је поглед на варош и околну, која се бреговито диже и у недоглед пружа дуж Златнога Рога и Боспора. Та Ћуприја спаја Перу и Галату са Стамболом, то је слика, којој, ваљда, нема равне са њена шаренила, живи кинематограф, што све језике говори; ту се људи са истока и запада журно сретају, а тако и низови свакојакних кола и носачи са теретима. Други опет носе на глави у великим тепсијама разне животне намирнице, воћа и слаткиша.

Дуж Ћуприје, с обе стране, стоје или чуче просјаци, људи, жене, деца пси, од јутра до мрака, а међу њима слепи, одрпани дервиши и мађијоничари и ваздан продавалаца разних ствари, највише фабричких продуката, и све то гура, тура, виче, псује, моли: право врзико коло, у коме се Азија и Европа крећу, а свако себи вуче. Уз то рика паре од силних лађа, као од дивљих зверова, чије се станице ређају дуж целе Ћуприје, паралелно са дућанима, и кафа-

нама, који стоје на пилотама, саграђене од дакака, Мала Венеција, у коју са Ћуприје више басемака воде. — Карактеристично је, да све лађе имају за полазну тачку од Ћуприје „султаније Валиде“.

Таква је врева и у вароши, па и у оној, што по Боспору плови. Ту изгледају велики пароброди, међу једрењачама, кајицима и баркама као оне палате, опкољене дашчарама у којима живи сиротиња, сиротиња и прљавштина какве у нас, Богу хвала, нема. Један Енглез рекао је за Цариград, да личи лепоти-девојци, али која из уста удара, и за то га треба само са Боспора гледати.

У Цариграду има само две Ћуприје, главна је ова султаније Валиде, за коју нам веле, да је на њој јачи сасбраћај него ли на главној Ћуприји, у Лондону. Друга мања Ћуприја, на Златном је Рогу. Осим ових Ћуприја локалан саобраћај држе лађе, које непрестано плове европском и азијатском обалом, а има их и таквих, које плове цикачком, те се панорама непрестано мења; на азијатској се страни врло мало опажа европски утицај, ма да су тако у непосредној близини. Локалне лађе су увек препуне света и странаца, нарочито у вече, кад се из вароши враћају они, који станују, тако рећи, у предграђима Цариграда што се нижу, без прекида, као продужење главне вароши. Европска је обала много живописнија од азијатске; на њој је ремек-дело класичне скулптуре, *Аја-Софија*, са своја четири минарета и царске палате, Чергам Серај и Долма-Багче, поезија, у камену сложена, хексаметар и пентаметар од белог мермера и злата.

Не сваком пароброду има одељења за Туркиње, у која и стране женске имају приступа. Ту сам видела, како отмене Туркиње носе испод фереца елегантне енглеске тоалете, а међу собом говоре француски и претресају светске догађаје. Пређе су биле носиле беле фереце и јашмаке, а сада су понајвише од црне или загасите свиле и новијег кроја. На фереци имају кратак, обично танак, црни вео (јашмак), који једва браду покрива и које оне често дижу, кад хоће што боље да виде и да се виде. Шалваре, типично одело буле, још само цариградске циганке носе; грађанке обичне сукње, а фереца покрива само чело.

Турске даме најрадије излазе у шетњу на „слатке воде“, у елегантним екипажима, где се петком до две хиљаде каруца слегну, како долази

доста кавалера, јашући махом на ватреним, арапским коњима, и што није у униформи, то је обучено у европско одеело, само што Турци носе фес, који је морао до прве половине прошлога века свако носити. Осим шетње до „слатких вода“ турске даме се већином из Јенекије, Терапије и Бујукдере, возају у близини кијоска Календера, у својим кајицима и чамцима, који су застрти скупоценим ћилимовима, испод једне терасе, на којој се налази европска „кафана с баштом“, где обично свира каква чешка или бечка женска капела. Ту буле готово једино и имају прилике, да виде прави европски живот, који се у летњој сезони развија, јер овде је главна шетница европске колоније, а ту има и највише летњиковаца страних амбасадора. Ово је једно од најлепших и најживљих места на Боспору, који обема својим обалама чини тек прави утисак, јер обе стране заједно склапају ону дражесну целину.

Азијатска обала на овоме месту покривена је селима, јалијама и палатама и ту је најживописнија, јер има много башта, шумица и зеленила, и најинтересантнија, јер се ту турски тип свуда јаче истиче, нарочито од Скутара па до залива од Бејкоса.

И велики Базар је једно средиште цариградском животу. То је мала варош, са сокацима под кровом, где светлост улази одозго, кроз прозоре од сводова, а у њој су смештени око три хиљаде дућанчића и кафана, подељених на квартове: турски, јерменски, јеврејски и хришћански, а сваки затвара своју радњу, кад дође његов празник.

Етнограф, сликар, психолог, историчар, и сваки може овде наћи богат извор за своје студије, јер је тако разноврсна карактеристика типова, што се овде виђају.

Ту се виде типови у свим бојама људске коже и народна одеела кроја из прастарих времена па до најновије моде „гигерла“. Перманентна карневалска маскерада! Жива етнографија!

Осим тога овде се могу видети на окупу странци из свију крајева света, а смеша од језика као у Вавилонској кули; вође су ту обично Грци и Јермени, који говоре француски, а неки и енглески, јер без њих се странац не би могао наћи, ни са трговцима споразумевати.

Изненадило ме је, да се у том Базару налази пуно лоших фабричких ствари, највише из

Аустрије и Немачке, у којима се често налази имитација источне орнаментике, и те ствари боље пролазе од оригиналних, једно што су јефтине, а друго ради новине, која Туркиње јако привлачи. Колико новина утиче, најбоље се види у турским отменим кућама, које су у многоме по европски уређене. Ту се свира клавир, певају песме на француском, а мода је већ својом сугестивном снагом и хареме освојила. Дух времена продире кроз гвоздене капије и решетке и по свему изгледа, да ће баш харем дати импулс препорођају турске културе у модерну, јер и ту важи она изрека: *chercherz la femme!*

У дућану првог златара у улици Пере налазе се у излогу златне рукавице, исте онакве, какве су лане у Паризу виђане. Те су рукавице од кованог злата фино и гинко израђене, без прстију, и драгим камењем искићене. Златар нам је рекао, да је продао за султанов харем већ неколико пари оваких рукавица, које у Паризу даме носе само у позоришту и на концертима, а од којих пар стаје почев од десет хиљада франака.

Изгледа, да оно, што је најновије и најскупоценије у моди, прво улази у хареме, јер је ту нагомилано благо. — У опште може се рећи, да је у Леваткиња велика страст за модом, а то се такође види на главној улици у Цариграду (*Grande rue de Pera*), где је корзо елегантног света.

Говорећи о Цариграду, не може се пропустити, а да нарочито не истакне Селамлик, знаменита свечаност, када султан са својом сјајном пратњом долази у Хамидије-џамију свакога петка на молитву. Тога дана проструји Цариградом неки необичан живот. Између Хамидије-џамије Јилдиз-Кијоска може се видети на окупу сва госпоштвна цариградска, генерала и паша у шапиреним униформама, које су златом извезене а окићене сјајним орденима, међу којима се нарочито одликује царска гарда; ту вам је, заиста, богата збирка лепих људи, коња и одеела, а Арапи у султановој пратњи највише падају у очи.

И војнички одреди ове параде привлаче нарочиту пажњу. Цео простор, куда ће султан проћи, покривен је шпалиром војске и, што је интересантно, сваки батаљон има звога водоношу, који о рамену носи мешину пуну воде па њоме запаја војнике.

Даме из султанова харема долазе у богатим екипажама, праћене белим и црним евнусима

који, чим уђу у авлију џамије, брзо непрежу коње. Кажу, да је то стари обичај, који се ве зује за бегство једне харемске лепотице.

У близини џамије налази се тераса, са које отмени странци, на препоруку својих посланика, гледају цео тај приказ, и не зна се, ко е већим интересом учествује: да ли странци, посматрајући тај сјајни приказ и харемске даме или оне, гледећи њих кроз своје танке, прозирне велове.

Интересантно је, посматрати султанов повратак из џамије, када он сам тера кола а великаши да попадају, трчећи за њим, да не би заостали. Права азијатска слика!

Цариград има неких карактеристичних особина, којих, ваљда, нема ни једна велика варош. Он је, може бити, још једина варош у Европи, у којој се господа служе носљкама — паланкинима — место каруцама, нарочито Туркиње, кад једна другој иде у походе. Носачи су евнуси. Тако исто је Цариград можда једина велика варош у Европи, у којој се мртавац спроводи кроз варош у отворену сандуку, јер се заклопац закива тек на гробљу, а код неке турске господе налази се још и сад породично гробље у башти тик уз кућу. Споменици су од камена без икакве скулптуре, осим чалме на гробовима мушкараца. Али има и новијих споменика, који су у разним бојама бојадисани и позлаћени.

Да је Цариград велика варош, то се зна, јер турска влада својом нетачном статистиком хоће само странцима да замаже очи; народ опет вели: стока се броји, а не људи. Кад би у опште било статистике у Цариграду, ње би морало свакојачко бити и за псе, јер и они уживају више грађанских права, него ли и сами људи, а и број им је огроман. — Тај псећи народ спава дању мртвим сном дуж тротоара и поред њега, који је у осталом ужасан као и калдрма; свако им се мора склонити, па и кола, а у 9 сати у вече сви оживе, као на команду, јер се тада из сваке куће износе отпатци од јела, помије и друго ђубриште, око којег се пси грабе и све очисте. Иначе, то је цариградски санитар.*) Задивно је чудо, да ти пси не побесне, лежећи по вас дан на усејаном сунцу. Жеђ подмирују лижући камење, кад се улице поливају, или око чесама, којих има код сваке од оних сплних џамија, где Турци врше своје обредно умивање.

*) Тај псећи народ има и своју организацију, јер чим би које псето изишло из своје улице и отишло у другу, одмах би га други пси растргли.

Концерти паса и лупе ноћних стражара, који, ударајући гвозденом шипком о капије, објављују доба ноћи, трају по целе ноћи и не дају ока склопити, и таман да човек пред зору очи сведе, кад тек настане вика продавалаца животних намирница, те амбулантне пијаце, јер праве пијаце у Цариграду и нема; све се по улицама и бакалницама продаје, па чак и месо носе обешено о седло мазге, а тако разносе и хлебове и кифле и све намирнице у великим корпама. Правих касапница и пекарница има врло мало, али прчварница пуно.

Скоро у свакоме хотелу висе на зиду по два сата, један иде по турском а други по европском времену, „ала Франка“ што веле Левантинци. Француске кујне има само у два три хотела, а у другима се не може јести по нашем укусу, јер све плива у зејтину и лоју. Само сам на једном јеловнику прочитала једанаест јела од овчјег и јагњећег меса. Послуга је махом грчка, али у првим хотелима говори се француски, енглески и немачки: поште и телеграфа у хотелима има али електрике и телефона нема нигде, јер то влада није допустила, већ је варош осветљена гасом а трамваји су коњски.

И цариградски ватрогасци имају особен карактер. Они носе плехане црвене фесове и неку шарену униформу, а нарочито пада у очи то, што и дању носе буктиње. Прича се, да су пређе ватрогасци имали и свој еснаф (удружење) па кад се гдегод ватра појави, прво се њихов поглавица погађа с газдом, а његово друштво дотле краде; отуда и она изрека: — Оца, гори ти кућа! а овај одговара: дај, да и ја што украдем!

Кад је недавно данашњи немачки цар Вилхелм II. био у походе код султана, прича се, да је у разговору приметно, како је чуо, да су у Цариграду врло чести пожари, али од како је он ту, њих не беше. То вече горео је читав низ кућа, и то у оном правцу, одакле је цар с терасе могао лепо пожар гледати. Кажу, да то није било случајно. Право беронски!

У Цариграду само на периферији има оних оригиналних турских каруца, које се виђају у Скутарима и на азијатској страни. То су заиста чудна кола. Изгледају као преврнут сто на четири ћошка, а ногари држе кров. Унутрашњост без седишта, застрта ћилимом, где се седи скрштених ногу, као што је то обичај у Оријенталаца.

У Скутарима има доста и Хришћана. Ту сам

видела свећу са два фитиља; дознала сам, да су те свеће спремљене за венчање, и да у себи имају известан симболичан значај, који се на разан начин тумачи. Биће символ тому, да се душе младенаца у једну споје, као што се спајају та два фитиља у један пламен. Те се свеће сада врло ретко употребљавају. Том приликом сам видела, да турска орнаментика има такође доста симбола, нарочито у ткањинама, а то се најбоље види у старим, класичним ћилимовима, којима је Аја-Софија цела застрта.

У Скутарима се налази пијаца, у којој је уједно и Базар, врло живописна а сва покривена чардацима, који су обрасли зеленилом и цвећем, што пружа хладовину.

У Скутарима се чешће виђају, но у Цариграду, људи са турбанима, великим чалмама и алватним, зеленим и плавим кафтанима и антеријама од индских и персијских шалова, а жене у црним фереџама и белим јашмацама; црнице носе само црне фереџе и откривено лице, те изгледају страшно на први поглед.

Ко је видео Цариград и Париз, тај је видео Исток и Запад, како пулзира у свим фазама свога живота, и потенцију њине културе, која је у тим варошима концентрисана.

Златни Рог и сребрни Боспор, што се као

сафир и смарагд преливају, а по њима се амфитеатрално нижу Стамбол, Галата и Пера са својим танким минаретима, кубетима џамија, и разноврсним кућама и палатама у старом турском и модерном стилу, што су окићене цветним терасама и баштама, које се одбијају од црно-зелених шума кипариса, где се турска гробља налазе, а у даљини живописна Принчино-острва и анадолијске планине: та разноврсност у облицима и боји брежуљака, висова и падина, па онда низови красних села с обе стране Боспора и његових залива: чаробна је панорама, што се непрестано мења, кад се лађом по Боспору плови. Не знаш, кад је та панорама лепша, да ли дању, кад је сунце златним руменилом прелива или ноћу, кад се сјајни месец по азурном небу шеће а ситне га звезде прате! Видиш тада све то кроз тајанствени вео морске паре, што се у небо диже, па као што се та пара, кад се од горчине у облацима пречисти, враћа као слатка вода, да земљу освежи: тако се и људска душа молитвом Богу диже а утешена к срцу враћа.

Цариград је бисер ђердан Црнога и Мраморнога Мора, ђердан, што му нема равна. Свет је огледало, само што у нама живи, то виђамо у њему.

Љубав и мржња.

I.

Сирома драган! —

Рекне ли што — њу уздиже. Осети ли нешто — њу обожава. Има ли што год — она је једина.

Али — да ли она...?

II.

— Волиш ли ме, реци — да животом живим. Ниси ли моја, кажи — да смрт заволим, да ме она отме из вечитог раја блаженства твога.

Не срце меко, што деве имају; не срце свако, што бог људма даде; него стена да је, на овакве сузе и болно јецање заљубљене душе, омекшала би, рекла би му: »Да!« Али она: »Не!«

III.

— О, Боже, Боже! Да ли те игде има, или је она ти?!.. Једанпут сам је видео, један ме зрак сунчев погоди, запали срце, створи се жар, у жару љубав ко кап мајске росице чиста роди се, траје, напуни груди, те сада целом њоме ја дишем.

Једном се руком хвата за косу, другу на боно срце притиска. А бледи зраци младог месеца из мрачних црта збрканог чела јасно читаху сету голему.

Сузе грунуше из крвавих очију:

— Ал' она мене не воли!.. То није срце, то душа није: хладан је мрамор, у који само да дирнеш — убоде оштре у тебе баца, да ти уједом гује отровне у здраву срцу начини рану, која се нигда залечит' не да.

И, сав узрујан, полу без свести, чупаше косе, дераше рухо, тражаше голе груди, да из њих и живо срце своје исчупа: да јој га баци, да види бар онда, шта би са њиме нечовечна чинила.

Пошто се мало смири:

— Али зар због ње?!.. Због оног кипа, људског имена, због оне стене срцастог кроја, због оних речи рода пакости — да себе, крепка, осетљива мужа у бездан смрти пре времена бацам?!.. Не, не! Тог није достојан тај божији створ, који под маском: наивности, части, бајаги другом задане

речи... од себе гура сина човечјег и онда, кад јој се за роба нуди.

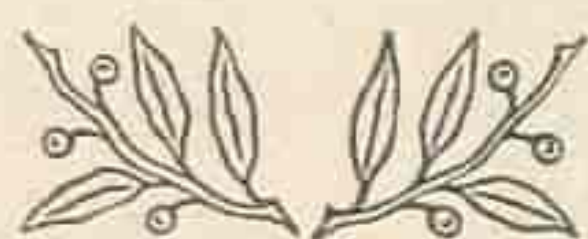
*

Још неколико бледих зракова младог месеца затрепери светлост, па све загрли густа тавнина; а из тишине собе студентске кроз отворени прозор се се чуло благо хркање бившег драгана, сад само човека, који и у сну сећа се речи:

»Зар због ње?!.. — Никад!.. Јер достојна није. Биће и за мене, ако не баш она, оно друга нека, са разликом: што ће бити људског рода, те осећати, ко што човек треба.«

1906.

Ник. Х. Илић.

У Ђул-башти.

У ђул-башти ружа цвала,
Ружа румена,
Њој долази бела мома
Још не љубљена.

Па јој тихо тепа, шапће:
»Ружо стидљива,
Јеси-л' вид'ла, када месец
Звезду целива?«

Алексицац, 1905.

Још тише јој ружа збори,
Ружа стидљива:
»Јесам ви'дла, у поноћи
»Кад је целива.

»Када месец звезду љуби,
»Најжешће сија,
»А пупољак, срце моје,
»Тад се развија.«

М. М. Гавриловић.

Л'јепо ли је рано уранити...

Л'јепо ли је рано уранити,
Па на извор хлађани отићи
И у колу ту виле затећи,
Па се хладном водицом умити,
Којом су се виле умивале,
Да би јарко сунце дочекале,
Да им лице одсине на сунце.

Л'јепо ли је рано уранити,
У зелену шумицу отићи,
Кроз шумицу до на извор доћи,
Ту се хладном водицом умити,
Крај извора на травицу сјести
Пој умиљен тичица слушати,
Како поју, зори се радују.

Л'јепо ли је рано уранити,
Пр'је нег зора с истока заруди,
И пр'је него славуј се пробуди,
Па миљену пјесму запјевати,
Пробудити тиче у горици,
Пробудити челе у кошници,
Нек' све драго рујној зори поје!

Мостар, 3. јан. 1898.

— Душан Зорић.

На рођен-дан.

Све се чило креће, кад зора заруди,
Уз рађање сунца природа се буди.
Оснажена силно од сунчева зрака,
Што продире смело посред густог мрака
— Васелена трепти...

Све се послу дало,
Оживело с песмом велико и мало;
А весеље бујно толико је веће,
Што осећам и сам један део среће.
Стога хитам живо једном скромном куту
У крај бацам трње, што ми је на путу;
Још док никог нема мој глас да се чује,
Из дубине душе што ми одјекује.
Жеље да ми прими, вита моја грана,
На помолу зоре њеног рођен-дана.
Да се моја душа с њеном душом сљуби,
Срце моје боно уз њено приљуби.

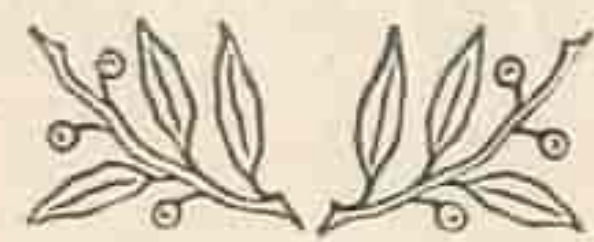
Београд, 28. фебруара 1906.

Да прислоним главу на топле јој груди,
Ту да се раскравим од големе студи;
— Да јој кликнем први:

»Здраво, данче мио!
»Рођен-дан ти среће веће доносио.
»Нека ти се жеље од Бога остваре,
»Да те једном мину те невоље старе.
»Нека би се Господ смилovati хтео,
»Дан, на место мрака, да ти сине бео;
»Да те срећа прати свакуд са свих страна,
»Да се само песме чују с тих усана.
»А уз песме бујне, крај сласти и миља,
»Божја милост вечно да ти је пратиља.

»То ти топло желим,
»О том молим Бога,
»Из дубине душе,
»Са дна срца свога.«

Ј.

Госпођа Савка Суботићка у Вуковару. О Духовима, кад се ките цркве православне зеленилом бујне летње природе, окитила је Добротворна Задруга Српкиња у Вуковару венац женске дечице, ту живу цркву, у белу невиност и дала им по стручак мирисава цвећа, да поспу њиме мајку народну, почасну чланицу њиховог друштва, заслужну г-ђу Савку Суботићку, која им први пут долази у госте, да их посети и да их поздрави као своје садруге и пријатељице. Први дан Духова око пола пет сати, приспела је велика гошћа лађом из Новог Сада у убави Вуковар и чим је ступила на обалу поздрављена је од многобројне публике са живела, а девојчице је обасуле цвећем. Цео одбор и многе чланице са својом председницом г-ђом Ангелином *Петровићком* и потпредседницом: г-ђом Лепосавом *Станићком* изшле су пред своју поштовану гошћу и почасну чланицу те је поздравише љубазно. После кратког отпоздрава, кренуше се својим домовима. Г-ђа Суботићка је одсела код свога синовца и поджупана г. Јосифа Суботића, те је после кратког одмора чинила посете начелницама, председници Госпојинске Задруге

г-ђи Марији пл. *Мецнер* па за тим и великој жупаници г-ђи Агати пл. *Хидегети*, која је такође почасна чланица Добротворне Задруге Српкиња у Вуковару. Г-ђа Суботићка била је свуда љубазно дочекана и предмет опште пажње.

Сутра дан, у понедељак, после подне приређен је од Задруге општи састанак на „Доброј Води“, где се искупио сав отмен свет града Вуковара, где ју је поново поздравила бираним речма г-ђа Лепосава Станићка, потпредседница и умолила, да их поучи својом мудрој речи, како ће и оне моћи што више добра учинити своме народу и својој сиротињи.

На тај позив стала је на узвишено место г-ђа Суботићка и изговорила је врло значајну беседу, коју ћемо у идућем броју донети.

40-годишња прослава. Новосеоско (реваујфалско) српско црквено певачко друштво прославило је 25. јуна (8. јула) о. г. 40-годишњицу свога опстанка, и том је приликом осветило своју нову заставу, којој је кумовао земаљски посланик тога среза, г. др. *Јован Мапојловић*. У вече тога дана био је концерат с игранком на коме је суделовало девет певачких друштава, међу

којима и једно романско и два српска из Србије. Сретно им било!

Верени и венчани. Г. Владимир *Вукићевић* из Сомбора, верио се с гђицом Вером *Илијћевом*, из Ст. Пазове, сестром нашег сарадника г. Николе Илијћа, књиговође митровачке штедионице. Честитамо!

Промоција прве Српкиње на бечком свеучилишту. Између 48 кандидата, што су 8. (21.) јуна о. г. положили заклетву као доктори филозофије, бејаше и гђица *Јулка Ђорђевићева*, ћерка пок. Ивана Ђорђевића ц. и кр. хусарског капетана у миру и матере удове Теодоре рођ. Пеша из Вршца. Породица је имућна из Ст. Бечеја, па и гђица Јулка има лепа мираза. Но она се посветила науци и, ето је, с лепим успехом дочекала славу, да буде прва међу Српкињама доктор филозофије знаменитог бечког свеучилишта. Гђица је изабрала тему за своју дисертацију одломак из српске историје, а наиме: живот Јована Монастерлије, који је за време Леополда I. предводио српску војску и уз Арсена Чарнојевића управљао српским народом приликом његове велике сеобе у ове крајеве..

Извештени смо, да је гђица Јулка верена и да је чекала само да положи испит и постигне докторат, па да се венча. Ми јој честитамо и један и други успех и желимо јој сваку срећу у новој животној школи!

Забава. Добротворна Задруга Српкиња у Бос. Петровцу приредила је на Видовдан о. г. забаву с игранком у корист срп. женске радничке школе.

Одликована. Њ. к. Височанство *Српска принцеза Јелена* одликована је првим степеном руског „Црвеног Крста“, за њене услуге учињене руским рањеницима у последњем руско-јапанском рату. Орден је донео у име Њ. В. царице Марије Феодоровне, секретар руског посланства у Београду, г. Јевреинов.

Споменик † Милице Стојадиновићеве. Поводом песмица, које су у нашем листу изишле рад подизања споменика пок. Милице Стојадиновићевеј и поводом решења пришке задруге тога ради, који смо у прошлом броју нашег листа донели на уводном месту, заузимањем гђице *Кашарине Холецове*, деловоткиње Женског Друштва, образовао се *Девојачки одбор у Београду* под руководством књижевнице и песнице српске, гђе *Јелене Димиријевићке*, а под Високим заштитом Њеног Височанства кнегиње **Јелене**, који ће тамо купити прилоге за горњу цел и спремати што буде нужно за остварене те идеје.

На ту цел приложила је гђа Савка Суботићка 10 К и Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња 10 К који су послати пришкој Добротворној Задрузи. С тим је ствар озбиљно отпочета и ми се надамо и лепом успеху, особито имамо наде кад је ствар прихватило и Њ. К. Височанство кнегиња Јелена.

Сестринска посета. Потпредседница бањалучке Добротворне Задруге Српкиња, *гђа Сивка Стефановићка*, бавећи се у Нов. Саду, посетила је нашу начелницу гђу Јулку Радовановићку, што је ову врло обрадовало, јер тај чин сматрамо, као да је сестринска бањалучка задруга учинила посету нашој задрузи.

Српско црквено певачко друштво у Панчеву издало и ове године свој извештај о раду и стању тог друштва, које постоји пуно 42 године. Председник је друштву г. Паја Ј. Јовановић, а коровођа: Мита Топаловић. Друштво има: 14 почасних чланова, 39 мушких и 36 женских суделача и 69 потпомажућих чланова. У архиви имају 1265 световних и 327 црквених пијеса, свега: 1592 пијесе. Имаће је у новцу: 16.114'91 К. Вредност архиве чини: 4526'38 К; а вредност инвентара 1230'05 К.

Ангелијанум. Оно, што је вредно и подузмиљивој председници просветне задруге „Св. Мајке Ангелине“ у Будимпешти, гђи *Олги Сиве Јовановића рођ. Дунђерски*, лебдило пред очима од постанка те задруге, испунило се. На њен предлог купила је та задруга кућу у вацкој улици, преко од мађистрата и куће срп. православне црквене општине, за 110.000 круна, па ће на том месту да назида ново трократно здање, где ће да смести свој завод за више женско образовање Српкиња. Ми се радујемо овој одлуци задруге и желимо јој, да што пре подигне тамо нов просветни храм за нашу женску децу.

Хусова изложба. — У јулу о. г. приредиће Чеси у Табору, славном граду Хусита Таборићана Хусову изложбу. Изложба ће трајати 5 недеља, изложиће се све, што се односи на Јана Хуса и његове пдеје. Биће изложене успомене о Хусу, т. ј. реликвије, рукописи, списи и друго; култ Хусов: службе (мисе) сложене у његову почаст, песме, фотографски споменици итд., литература: сва издања, преводи, изваци из списа Хусових, историја, археологија, нумизматика; производи уметности сликарске; најзад скице за споменик Хусов у Табору. Изложби ће се припојити резултати истраживања у Козим Хратку и Сезимовој Ушћи и туђе литературе о Хусу.

Добротвори босански и херцеговачки. Ни један наш крај није данас тако богат са новим добротворима и добротворкама, као Босна и Херцеговина. Скоро нема недеље, кад у овом ил оном крају ових земаља не избије по које ново име мушко и женско, које је по нешто принело на просвету свога народа. Сад читамо, како је *Љубомир Крсмановић*, приложио Брчкој општини

као своме родном месту своју кућу и баштину да се из прихода тих подигне и издржава тамо српска виша девојачка школа. Не прође ни месец дана, а ми читамо, да је тој истој општини оставио *Штеван Ковачевић* своје две куће, у вредности од 60.000 К, на подпору основне и подизању више девој. школе. Мало касније читамо, да је трећи трговац и грађанин прједорски г. *Владимир Стефановић* оставио својој црквеној општини кућу и вредности од 6000 кр. А у том месту је већ позната са своје дарожљивости г. ђа *Мара Радешкића*. То се све догодило у току од месец два дана и ми се тој појави радујемо и видимо у њој велику љубав тамошњег народа за просветни развитак подмлатка свог. Нека им је слава!

Верени. Г. ђица Мара Јанић из Ковиља верила се с г. Николом Коларовићем из Ковиља. Сретно!

Сарајевкиње су приредиле забаву на Спасов дан о. г. у башти заштитнице друштене, племените Мис А. *Ирбијеве* и добиле су том приликом од томболе: 249'59 К, добровољних прилога: 319'72 К, од трговине г. ђе Бокоњићке: 68'55 К, од гостионичара 23'44 К свега: 661'28 К. Трошак је био: 164'34 К., те је претекло чисто: 496'94 К.

„Просвјета“, Просвјество Друштво у Сарајеву имало је 4. јуна о. г. по н. к. своју пету редовну скупштину, која је бирала нову управу и примила извештај од старе управе. По том извештају има то друштво које у готовини, које у кућама: 130.299'02 К.

Бјелинкиње раде су, да отворе у своме месту *женску раденичку школу*, али као млада задруга немају још довољно средстава за то, те се обраћају молбом, на остале сестринске задруге и имућније особе, да им помогну у том својим прилозима. Проглас овако гласи:

Добротворна Задруга Српкиња у Бијељини прегла је, да још у овој години отвори женску раденичку школу. Како Задруга нема за то још довољно средстава, то се овим обраћа српским друштвима, на првом мјесту добротворним задругама и свима Србима и Српкињама с молбом да је прилозима потпомогну, да што прије испуни једну осјетну празнину у овом крају.

Прилози се шаљу на управу Добр. Задр. Срп. у Бијељини.

Из одборске сједнице држане 4. јуна 1906.

Перовођа Председница
Ј. Адамовићева. **Савка Р. Митриновићева.**

ЧИТУЉА.

† **Дафина Михајловићева.** Српска народна школа у Бегечу изгубила је 7. (20.) јуна о. г. свога великог пријатеља, свога вреног и вредног радина, своју ревносту 12-годишњу учитељицу:

Дафину Михајловићеву. Ако је ико, а оно је покојна Дафина посведочила животом и радом, да може замесити мушку снагу на свима пољима учитељског позива; она је поред учитељског рада у школи, водила перо у црквеној општини, била тајник земљорадничке задруге, перовођа ереског учитељског збора и опет је била у своме позиву као учитељица свагда тачна, уредна и савесна; она је прави и искрени пријатељ била своме народу и својој општини. Народ је то и опазио и од срца ожалио своју добру и рано преминулу учитељицу. Дошао је из Бегеча овамо у Нови Сад, где је покојница преминула на рукама својих ојађених родитеља у великом броју, да ода последњу почаст некористољубивом трудбенику своме, а парох и управитељ њен, госп. Јован Вујић, признао је у свом дирљивом говору, да је покојница заиста била ретка учитељска снага. Исто је тако потврдио у свом лепом надгробном говору г. Кузман Миловановић, управитељ школски, да је учитељство новосадског ереза изгубило врелу снагу, верног и искреног пријатеља. Вечан јој био спомен међу нама!

† **Катица Ристић**, кћи уваженог грађанина Паје и Ленке Ристића и супруга Ђоке Ристића вел. бечкеречког трговца после дужег и тешког боловања преминула је 12. маја о. г. Покојница беше више година члан девојачког друштва, где је неуморно радила на напретку његовом, и после удаје своје када је требало да поради и на бољитку добротворне задруге као одборкиња поболела се пре године дана тражећи лека својој бољи у граду Дубровнику, но поред све материне неге и труда испустила је у кругу својих милих, своју племениту душу, те увила у црно мајку своју, сестру Емилију и супруга Ђоку. Катица била је дика и понос родитеља својих, жалимо их у овој претешкој и големој тузи, нека нађу утехе у својој маленој унуци Радослави, а пок. Кативи довикујемо: Лака ти црна земља, вечан ти спомен међу нама!

† **Новка Теофановић рођ. Поповић.** Велики пријатељ народни, одлични свештеник чурушки, г. *Василије Теофановић*, изгубио је своју добру супругу, *Новку*, ћерку пок. епископа темишварског, *Никанора Поповића*. Губитком ове супруге и матере остало је петоро незбринуте дечице, да са оцем кукају за изгубљеним и ненакнадним благом својим. Ми делимо тугу овог честитог супруга и ојађене дечице и довикујемо покојници, врелог чланица тамошње добротворне задруге: Мир пепелу њену!

† **Јелица (Јела) Радосављевићева.** Наша вредна читатељка, а ћерка г. *Аксентија Радосављевића*, свештеника смедеревског и супруге му *Круне*, упокојила се 11. (24.) маја о. г. у цвету младости своје, у 22. години живота. Нека приме родитељи и остала родбина наше саучешће у тузи, а покојници нека Бог подари рајске насладе!

† **Слава Бошковићева**. Станислава уд. Бошковићка из Загреба, изгубила је своју милу ћерку, *Славу*, матуранткињу жен. лицеја у Загребу, 3. (16.) јуна о. г. у 18. години живота. Сажаљевамо овај млад живот, који је толико добра обрицао мајци, браћи и сестрама. Бог да јој душу прости!

† **Мила Ђуричићева**, ученица III. р. срп. више девојач. школе новосадске, а ћерка г. Милана Ђуричића, управитеља школског, и супруге му Видосаве, положила је са својим другарицама последњи испит 23. јуна о. г. Случај је донео, да је оног дана у наручју својих родитеља испустила своју душицу, кад су њене другарице овде у Н. Саду полагаале свој годишњи испит. Из туге према тој доброј ученици и из сажаљења према ојађеним родитељима, који су прошле године изгубили великог ђака, отпутовали су сви наставници срп. више дев. школе у Чуруг са 20 ученица, да отпрате свога ђака а ученице своју милу другарицу до вечне куће. Положивши на одар венац свежа цвећа, другарица се њена, Јованка Стратимировићева, у име својих друга опростила овим речма:

„*Мило* је цветак мирисан маленој челици....

Мила си нам била Милана, Мицо, па зар да се *шако* растајемо?

Мило си нам цветак била; твоја је душа мирисала, ми смо те *све* волеле и љубиле, па зар си нам *шакав* растанак спремила?

Ох, како је лепо ђаковати, па *исшиж* положити и *слашко* се опростити, да се *оцеш* на јесен састанемо!

А ти нас Мицо, у најлепшим надама нашим изневери.

Твоја *добра* душа, твоја *шишома* природа, *уесек* нам је добро дошла. Ми смо у теби уживале, *мила* ти је била наша школа, па зар да се тако *без једне* речи опростимо!

Ми *нисмо* тако научиле!

Али морамо стегнути срце. Јер је *Вишњи* тако удесио. Ми смо Српкињце позване, да мећемо *мелем* на ране, па нам је жао, мила сестрице, што нема и *шебе* више међу нама, да *заједно* истрајемо дане.

Опрости, што ти сметам на твој тихом путу.

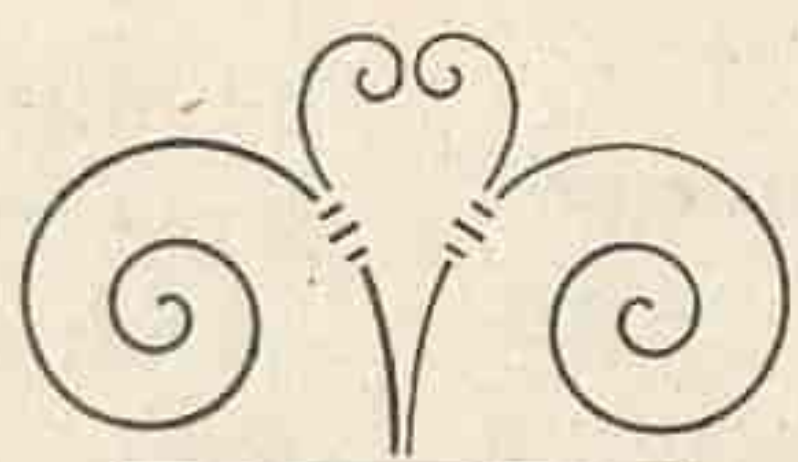
Опрости, што ти кварим вечни сан. Само нам још *допусти*, да твоју *слику* и твоју *доброшу* дубоко урежемо у срца наша.

И колико год буду тужили за тобом твоји мили родитељи, твој брат и сестра, *толико* нека се теше, јер за тобом плаче и *наше* срце.

Збогом, Мицо!

† **Ђура Илијћ**, одлични грађанин, трговац и поседник перлески, управитељ перлеске штедионице, дошавши овамо својој ћерки, *Зорки* и зету дру Владимиру Деметровићу, варошком вел. капетану, да потражи лека свом порушеном здрављу, упокојио се овде 18. јуна (1. јула) о. г. у 61 год. живота, а 19. јуна цренето му је тело у Перлез и предато матери земљи у породичну гробницу. Вечан му спомен!

† **Ана Кириловића**. Наша верна и стална претплатница г ђа *Ана Кириловићка*, из Сомбора, преминула је 1. (14.) јуна о. г. у 72-ој години живота. Бог да јој душу прости!

Б Е Л Е Ш К Е.

ПРОСВЕТА.

СРПСКА МИТРОПОЛИЈА.

Две српске учитељичке школе довршиле су прошлу школску годину с овим успехом:

1. *Сомборску* је довршило 23 кандидаткиње, од тих су 8 с врло добрим успехом, 8 с добрим, 5 је репробовано на шест месеци из једног или два предмета, а 2 су одбачене на годину дана, да понове целокупан испит.

2. *Гор-карловачку* довршило је школу 16 кандидаткиња и то: 3 с врло добрим, 8 с добрим, 1 има да понови испит из једног предмета после 2 месеца, 3 имају да понове цео испит после годину дана а 1 је изгубила право да понови испит.

СТАРА СРБИЈА.

Ректорат српске православне богословије у *Призрену* објављује у „Источнику“, да се тамо у богословију могу примити за идућу школску 1906-7. г. само

30 нових питомаца и то најпре оних из Отоманске Империје а други тек онда, ако не буде пријављено толико турских поданика. На благодјејаније не може бити примљен ни један, који није турски поданик. Ко жели ићи тамо, нека се писмено обрати до 20. августа о. г. на управу богословије и ако не добије одговора до 1. септембра о. г. нека не иде тамо, јер неће бити примљен ни на свој трошак.

Наше три овострани српске више девојачке школе, довршиле су крајем јуна о. г. по н. к. своју школску 1905-6. годину са оваким успехом:

1. *Новосадска* је имала уписаних 114 ученица, од тих су 110 Српкиња прав. вере, 2 Хрватице, 1 Словакиња и 1 Русиња. Редовних је било: 91, приватних: 21 и 2 хоспитанткиње. Из места: 26; из Угарске: 47; из Троједнице: 35; из Босне: 5 и 1 из Аустрије. Свршило је годину: 10 с одличним, 13 с врло добрим, 43 с добрим, 23 с довољним, 6 с недовољним и 3 са slabим. Од уписаних је 4 изостало и 9 није испитано.

2. *Панчевачка* је имала 84 уписане ученице, и све су Српкиње православне вере. Од тих је 1 приватна

и 1 изостала. Из места: 66, из Угарске: 14; из Троједнице: 3; из страних земаља: 1. — Свршило разреде: 13 с одликом, 22 с врло добрим успехом, 22 с добрим, 14 с довољним и 4 с недовољним.

3. *Солборска* је имала 49 уписаних ученица, од тих су 3 приватне а 46 редовних. Од уписаних ученица је 6 изостало и 2 су неиспитане. Све су Српкиње православне вере, само 1 Јеврејка. Из места су: 34; из Угарске: 13; из Троједнице: 2. Свршиле разреде с одликом: 2, врло добро: 10, добро: 14, довољно: 10, недовољно: 3.

Ч Е С К А.

25-годишњица Чешке Школске Матице. Ове године држала је Чешка Школска Матица редовну годишњу главну скупштину, а уједно је прославила свој 25-годишњи јубилеј. С оправданим поносом може читав чешки народ погледати на двадесетпетогодишњи рад своје „Школске Матице“ и на све што је она досад постигла. Овај рад најбоље означају бројеви примања и издавања. Тако је Матица у првој својој години 1881. примила 139.459 дин. и 94 пот. а издала 19.955 дин. и 38 п. Десет година касније, год. 1891. порасло је примање већ на 301.817 дин. 48 п., а издатак на 326.581 дин. 50 п. У двадесет и петој години својој имала је Матица 701.757 дин. 88 п. примања а 699.787 дин. и 82 п. издатака. За време од 25 година примила је Матица 11,234.749 дин. а издала 10,825.605 дин. Од ове огромне своте издано је преко девет милијона дин. на школе, а до 500.000 дин. за управине трошкове. За време од 25-годишњег свог опстанка основала је Матица 58 дечјих забавишта, 82 основне школе, 6 гимназија, 4 реалке, 1 трговачку академију и 1 препарандију. Школе је полазило прве године 643 дјетета, а 25. године 12.485. Овако Чеси раде за то и напредују! Ко има очи, нека види.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Зашто кокошке једна другој чунају перје?
— Неке кокошке имају ту рђаву навикку, да једна другој чунају и једу перје. Ова навика долази са недостатка ма које потребне хране, у извесно доба године. Та се навика највише опажа код оних кокошака, које немају прилике да дођу на траву, или да уопште не добијају бољу и питавију храну. Да се ова рђава навика код кокошака отклони, потребно је, да се кокошка истерује на траву, или, где тога не може да буде, нпр. у затвореном неком и патосаном, или шљунком насутом дворишту, онда треба, уз осталу храну, давати кокошкама и по мало салате, коју живина уопште врло радо једе.

Отровне печурке — гљиве. — Познато ће бити нашим читаоцима, да се је врло много пута дешавало, да се људи с отровним печуркама отроваше и помреше, не знајући да су биле отровне. Стога, кад куваш печурке, а пшени сигуран да су добре, узми коју главицу црног лука, ољушти га, па га баци у лонац у коме куваш печурке; ако лук за време кувања остане бео, онда су печурке добре, а ако лук поцрни, онда су печурке отровне.

Р А З Н О.

Број душа у Босни и Херцеговини. По лањском попису, који је спроведен у Босни и Херцеговини имаде тамо 673.246 православних, 548.632 мусломана и 334.142 католика, свега: 1,556.620 становника.

Пре окупације било је тамо нешто више од од 200.000 католика, а сад их има већ преко 334 хиљаде. Знак је, да се они највише сеобом намножили.

Број душа у Београду. И у Србији је прошле године спроведен попис душа и нашло се, да има нешто више од 2,688.000, а Београд сам: 7964 куће и у њима: 26.812 мушких и 34.506 женских глава, свега: 81.378 душа. Значајно је, да у целој Србији па и у Београду има више мушких од женских.

Порекло славних људи. *Колумбо* је био син ткачев; *Коперник*, син простог сељака; *Кеплер*, син крчмарев; *Шекспир*, син рукавичара; *Њутн*, син врло сиромашних родитеља; *Галилеј*, син свирачев; *Хершл*, опет син свирачев из Хановера; *Венијамин Франклин*, син сапунџије; *Русо*, син сајџије; *Аристотел*, син докторов; *Сократ*, син сликарев; *Кант*, син сарачев; *Волшер*, син бележников; *Лесинг*, свештенички син; *Хердер*, учитељев син; *Шилер*, син школског надзорника; *Јан Хус*, сељачки син; *Маршин Лушер*, син рудничког радника; *Штефенсон*, (проналазач железнице), син једног угљара; *Фултон*, (проналазач пароброда), син убогог простака; *Рубенс*, златарев син; *Дарвин*, унук једног лончара и т. д. Врло мали је део научењака и проналазача из виших и богатијих друштвених кругова. И код нас Срба су сви великани из нижих и сиромашнијих сталежа: *Карађорђе*, *Милош*, *Његош*, *Вук*, *Досишије* и т. д., из сељачког сталежа, а *Данчић* и *Ђура Јакшић*, из свештеничког реда; *Милешкић* из занатлиског и т. д.

Број становништва руске царевине. По најновијем попису од год. 1897. чини број становништва цијеле руске царевине 125,640.000 душа, а како се становништво у Русији просјеком годишње множи са више од два милиуна, то ће сада у Русији бити преко 140 милиуна душа. Језгру становништва чини руско племе, од којега год. 1897. бијаше Великоруса 55,667.469, Малоруса 22,380.551 и Бјелоруса 5,885.547 свега дакле 83,933.567 душа. Осим усељеника бијаше у Русији не мање него 38 различитих племена и народности, и то Пољака 7,981.307, Јевреја 5,063.156, Нијемаца 1,790.000, Башкира 1,439.136 Јермена 1,173.096, Романа 4,121.669, Фина 351.169 и т. д. По вјероисповјести бијаше 87,123.604 православних, 13,906.972 Мухамедоваца, 11,506.809 римокатолика, 5,063.156 Јевреја, 3,762.765 протестаната, 2,204.596 старовјераца, 1,179.266 грегоријанских Јермена. 732.078 незнабожаца.

По службеним податцима од 1905. г. има у

Јапану: 38.397 православних хришћана, који су у 260 парохији подељени. Свештеника има: 194 самих Јапанаца. Православно служење врши се искључиво на јапанском језику у 178 цркава, а за религиозно морално васпитање побринула се мисија са 4 школе, од којих су три у Токију (престоница Јапана). Овде је и богословско семинаште, а у Кијото постоји женска школа.

Православље је отпочео пре 30 година руски калуђер *Николај Касаткин* и сад после толиког успеха прогласио га руски св. синод за архијепскопа јапанског.

У М Е Т Н О С Т.

„Српско илустровано вјерују.“ Дворска књи-жара Мите *Стајића* у Београду издала је вештом руком *Ивана Вујића Свешозарева*, чиновника у министарству спољних послова, илустровано „Вјерују“ на дебелом картону, висока је 44 см. а широка 62 см. Цена је сличи на картону 4 дин. а са лепим оквиром: 10 дин. На сваки 10 слика даје једну на дар. Црквене власти су прегледале и нашле, да је слика удешена у духу православне вере, да је лепо израђена и да се може препоручити свакој срп. правосл. кући за украс.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

— Изшла је свеска 5. „Српске Везиље“, за месец мај о. г. У овој свесци донешена је слика младе српске сликарке г-ђице *Маше Јанковићеве*, која се бави поглавито цртањем узорака за женски ручни рад и сарадница је у том бечких и берлинских листова те врсте, а шаље своје цртање и Српској Везиљи. Српску Везиљу издаје Милан П. Павловић у Вршцу уз сарадњу српских учелица. Излази једанпут месечно а цена је листу: 5 К годишње, а за стране земље 6 К.

— „Православно црквено право“. Најновије издање овог, и у страном свету познатог и признатог, дела дра *Никодима Милаша*, вољна је издавачка књижарница *Пахера* и *Кисића* у Мостару, као издавач, да уступи сиромашнијим свештеницима уз месечно плаћање по једну круну (динар). Цена је делу: у меком повезу 12 круна, у тврдом, платненом повезу 14 круна, а у тврдом, кожном повезу 16 круна. — Ко жели ово дело купити за готов новац, добиће га за две круне јефтиније.

— Добили смо *Разредницу* ученика и ученица суботичке варошке српске основне школе и српске вероисповедне школе на *Келатпји* за школску 1905.—6. год., коју је саставио управитељ њихов г. *Богдан Свирчевић*. Осим школских предмета и статистике написао је г. управитељ у овој разредници и лепу поуку: „Да ли школа васпитава?“

— Добили смо и *Извештаје* све три српске више девој. школе: новосадске, панчевачке и сомборске, као и *Извештаје* горњокарловачке учитељске школе и српске вел. гимназије новосадске. Сви ти извештаји износе рад и статистичне податке тих завода за прошлу 1905.—6. годину, али у неким има поред тога и неких педагошких чланака. Тако н. пр. у новосадеком има расправа управитеља г. Мите *Ђорђевића* о томе: „Шта треба да уђе у нови наставни план за наше школе?“ и некролог *Арсен Пајевићу*, добротвору исте школе; у панчевачком: некролог *Прихерији Симић рођ. Михајловић*, добротворки исте школе и расправу: „Да ли су потребне ученичке књижнице?“ од наставнице *Зорке Нешковићеве*; у сомборском: расправа управитеља исте школе г. *Јована Благојевића*: „Српске више девојачке школе и више образовање наших Српкиња“ и „Постанак и развитак срп. више. дев. школе у Сомбору“ од истог управитеља.

Извештај новосадске српске велике гимназије доноси некролог свом упокојеном професору *Живану Бошњаку* и две расправе: једну од професора *Стеве Милованова*: „Радиактива енергија“, а другу од професора *дра Веселина Ђисаловића*: „Први час у друштву с Омиром“.

— Изшао је 3. и 4. број „Школског Листа“, у коме је изнесена представка против *Берзевицијевог* зак. предлога, а има и много других бележака, расправа, извештаја, објава, приказа и т. д. Уредник је проф. *Ђорђе Поповић*, главни школ. референт. Цена 12 К годишње и шаље се администрацији листа у Срем. Карловцима. Приправници и учитељи, који своју претплату пошљу с општинском, добијају лист у пола цене.

— „Здравље“. Лекарске поуке о здрављу и болести. Издаје друштво за чување здравља. Уређује: професор др. *М. Јовановић-Батут*. Излази у месечним свескама од два табака а цена му је 2 динара или 2 круне за целу годину за земље у којима Срби живе, а за стране 3 К (франко). Новац се шаље за Србију: дру *В. Кујунџићу*, Београд, а за ову страну: дру *К. Радојчићу* или дру *С. Недељковићу*, лекару у Земун (*Zimony*). Најтоплије препоручујемо овај лист нашим породицама.

— Издавачка књижарница *Пахера* и *Кисића* у Мостару издала је најновије издање „Трговачког закона за Босну и Херцеговину“, са додатком: „Наредба која се односи на припуштање аустријских и угарских дионичарских друштава и т. д. тјерању посла у Босни“, „Наредба о оснивању и вођењу трговачких регистара“, са прописаним обрасцима, и „Окружница земаљске владе за Босну и Херцеговину о начину потписивања трговаца, који писати не умију“. Ово се издање знатно разликује од пређашњих ћирилицом и латиницом штампаних, пошто се преводилац строго придржавао њемачког оригинала, а уз то се служио чистим језиком и замје-

њивао и једине сковане ријечи са народним и одомаћеним страним, као на примјер: „Фирма“ мјесто „твртка“ и т. д. — Пријевод је прегледало Заједничко Министарство и одобрило штампање.

Цијена је: у тврдом, енглеском, платненом повезу круна 3.

— Изашао је 11. и 12. бр. „Бос. Виле“ са овом садржином:

Пјесме: Јанку, од Миладина К. Николића. — О годишњици, од Т. К. Златиборског. — Умро је Јанко, од Јове Г. Поповића. — У Јанкову споменицу, од Бор. Л. Ценића. — У спомен Јанка, од Вељка О. Стижанића. — Груда на Јанков гроб, од Јов. Д. Пешике. — Побратиму Јанку, од Биослава. — Приповијетке: Завет, од Јанка М. Веселиновића. — Прво виђење с Јанком, од Петра Кочића. — Зелено-горка ракија, од Ст. Сремца. — Из Јанкове педагогије, од Веље Рајића. — Јанкова десетогодишњица књижевнога рада, од Ст. Сремца. — Јанко пред смрт, од Срет. Динића. — Познавао сам, од Јове Г. Поповића. — На дан смрти Јанка Веселиновића, од Милана. — Из Јанкова живота, М. М. Петровића и М. — Цртица из Јанкове љубави, од Драг. Ђ. Туфегџића. — Сени Јанковј, од Марка Крстића. — Јанков први и последни мегдан од Невесињскога. — Поука: Говор Бор. Л. Ценића о погребу Јанкову. — Над отвореном гробницом, од Жив. М. Радосављевића. — Јанкове звијезде, забиљ. Бор. Л. Ценић. — На гробу Јанкову, од Влад. Д. Илића. — Јанкова доброта, од Павла Маринковића. — Листак: Јанкова прва приповијетка, од М. Павловића. — Јанко у француској књижевности, од Ник. С. Петровића. — Јанково писмо, од М. Јовановића. — Биљешке.

„Босанска Вила“ излази у Сарајеву два пута мјесечно, сваког 15. и 30. — Цијена је на годину 8 круна, у Србији 10 дин. — Ђаци, учитељи и подофицири добивају лист за 6 круна.

Ишла је **Мала Библиотека**: Свеска 121. (Број VIII.) Ж. М. Романовић: Психодраме. I. Прокоп. Драмат у 1 чину. II. Мајчино срце. Драмска тајна једне летње ноћи у 1 чину.

Свеска 122./123. (Број IX./X.) Виљем Шекспир: Много вике ни око шта. С енглеског превео Др. Светислав Стефановић.

Свеска 124. (Број XI.) Милан Беговић: Мениет. Каприса у једном чину.

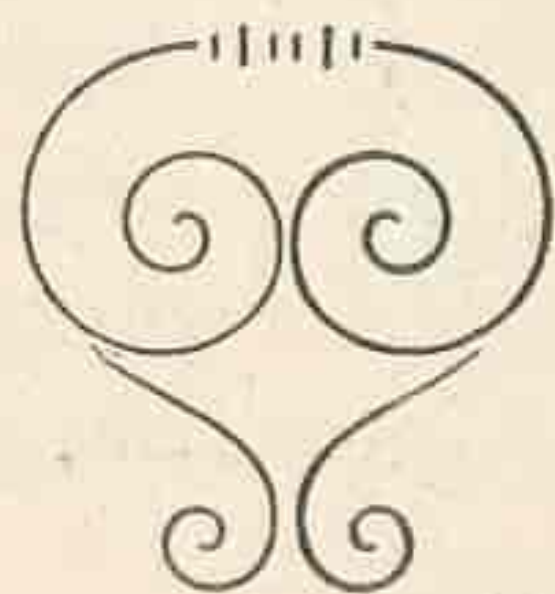
Свеска 125. (Број XII.) А. Амфитеатров: Стара врлина. Драмска кажа у једном чину. С руског превео Р. Ј. Одавић.

Уз ове свеске приложене су карте са ликовима: 1. Др. Стевана Окановића. 2. Зофије Јеловшкове, словенског књижевника. 3. Милана Беговића. 4. Ивана В. Поповића.

При завршетку штампана је ова напомена Власништва „Мале Библиотеке“: „Ради извјесних сметња одоцнили смо са штампањем и одашиљањем 121.—125. свеске „Мале Библиотеке“ и II. свеске „Пријегледа“. — У наредној свесци, која ће, по прилици, изнијети четири до пет бројева, изићи ће од Пере С. Талетова роман из београдског живота, под натписом: „Новац“. — Молимо све оне наше претплатнике који нам нијесу измирили претплату, да нам чим прије измире.

ПРЕТПЛАТА „МАЛЕ БИБЛИОТЕКЕ“

„Мала Библиотека“ излази у свескама са четири до шест штампаних табака. (Годишње 24 свеске (броја). Радови, који не могу изићи у једној, излазе у двије или више свезака. — Уз „Малу Библиотеку“ излази њен „Пријеглед“, кога претплатници „Мале Библиотеке“ добијају бесплатно, као и илустроване дописне карте, а на свршетку године корице за „Пријеглед“, са садржајем, и „Календар Мале Библиотеке“. Претплатна је цена на годину: за претплатнике у Херцеговини, Босни и Аустро-Угарској 6 круна, а за претплатнике у краљевини Србији и осталим земљама 8 динара (франака). Ван претплате, а без прилога, продају се поједине свеске: св. 1—18. 24 хл. (30 п. д.) св. 19. и даље 30 хл. (40 п. д.) Претплату прима Администрација, све поште, као и повјереници „Мале Библиотеке“. (За краљевину Србију главни је повјереник госпођа Александра А. Голубовић, Београд, краља Милутина улица број 18.) — Све што се тиче „Мале Библиотеке“, треба слати на адресу: „Мала Библиотека“, Mostar (Herzegovine).

Јелена Ђ. Миросављевићка у Новом Саду

има част известити своје поштоване муштерије, да је свој

ЖЕНСКИ МОДНИ САЛОН и ШКОЛУ

за теориско и практично изучавање кројења и шивења женских хаљина, из свога досадањег стана: Дунавска улица бр. 22. од 1. јула о. г. преселила у Ђурчићку улицу бр. 14. I. спрат, и моли своје поштоване муштерије да јој и даље поклоне своје поверење.

У исто време част ми је упозорити поштоване родитеље, који желе да им женска деца темељно и лако науче и изуче ову вештину теориски и практично, да сам у моме салону отворила перманентну школу за шематично и практично изучавање вештине кројења и шивења женских хаљина, те стално примам нове ученице сваког дана. У школи и салону говори се српски, мађарски и немачки.

Школарина умерена, а за успех ученица гарантујем.

Јула месеца 1906. у Новом Саду.

1-3

ШТЕДЊА

1—5

ЈЕДИНСТВЕНИ НОВИТЕТИ.

Дичне Српкиње и Словенке! Јављамо вам да се спрема први вагон вове Југословенске цигуре, — у свима кутијама и папирним завојима умешано је $\frac{1}{3}$ праве la Perle кафе, тако да при кувању кафе довољно је половину мање цигуре метати. — Југословенска цигура израђена је из чистог бираног цикоријског корена, — а по стручној хемијској анализи краљ. Србије испитана, и доказано је да је Југословенска цигура јединствена која у себи не садржава никаквих отровних састојака и као таква је и најздравија, укусија од свих других. — Зато дичне Српкиње и Словенке „помажите своје“ и снабдевајте ваше домове само Југословенском цигуром. Ова цигура може се добити у свима бољим трговинама.

Наручбе за Војводину
прива
Госп. ЈОВАН ТОТОВИЋ
Нови Сад.

Генерално заступство
КОЛОНИЈАЛЕ ДИМИЋ
Београд
пошт. фах 102.

Намењен дар Добротворној Заједници Српкиња К 25. Српском Трговачком Дружењу К 25 — од вагона.

Намењен дар „Прозвешти“ К 25 — Друштву „Змај“ К 25 од вагона.

О НЕЗИ ЛЕПОТЕ!

U London News od 1/XII. 1905. говори велеучени и славни професор *Mr. Williams Loughworth* о нези лепоте па међу иним каже, да и они, који су помаде или *Crème* са масном и минералном (живе) садржином за лице употребили, ако се праводобно са *Nobilior сапуном* умивају и са *Nobilior Crème* масирају (мажу) избјећи ће злим последицама, који се скоро у сваком случају појављују, а то су испадања и крућење зуба, катар у врату скопчан са промуклим гласом, нагло испадање и седење косе. Дакле како цен. читатељице виде доста разлога имаду, да ништа друго већ само *Nobilior сапун* и *Nobilior Crème* за негу лица употребе.

U Illustration Francaise od 1./II. 1906. каже духовита председница друштва за еманципацију жена *Marquisa Evelina de san Guiche*, каните се шминке и разних црвенила, немојте кречити лице са стародревним стварима, умивајте се у врућој води *Nobilior сапуном*, тарите лице grubим ручником и масирајте са *Nobilior Crème* па ћете увек лепо свеже и чисто лице имати.

U Journalu za švedsku masažu, каже чувена лепотица грофица *M. Hajdenstjerne*, мени су *Nobilior препарати* помогли, зато их сваком препоручујем, ко год има нечистоће у лицу, пеге, лишавеве, бубуљице, наборе, жуте флеке или суједице. Најпосле онима, који пате од сјаја, масница и бледеће у лицу, нека узму после *Nobilior Crème*, мало *Nobilior* пудера на лице.

Ако нам коса испада, или нагло седи, ако имате перута на глави, онда 4 пута у недељи поквасите косу са правим американским *Hair Petrol*; од *Hair Petrol* коса лепо и бујно расте, перути одмах нестају, коса не седи, постаје сјајна и мекана као свила.

Ако се ноге зноје код мушких или женских, онда квасите ноге у врућој води, чврсто обришите и четкицом са мало *Orion* намажите, бићете опет способни за друштво, јер одмах престаје онај не-сносни воњ и зној се изгуби.

Сви горе наведени препарати разашилу се дневно поштанским поузећем уз следећу цену и то

<i>Nobilior Crème</i> за негу лица 1 лончић	К 1·50, 6 комада	К 7·50
<i>Nobilior сапун</i> " " " 1 комад	К 1—, 6 " "	К 5·40
<i>Nobilior пудер</i> у роза, крем или бело 1 шкатуља	К 1·50, 6 " "	К 7·50
<i>Hair Petrol</i> за косу 1 велика боца	К 2—, 3 " "	К 5·40
<i>Orion</i> проти ножном зноју 1 боца	К 2—, 3 " "	К 5·40

Све наручбе ваља управити на

Nobilior Parfumerija k novoj zviezdi Zagreb, Ilica 33.

Упозорава се

на слиједећа, уз јамство здрављу нешкодљива
оријентална косметичка средства

која су у источним земљама обљубљена и припозната те својим сигурним дје-ловањем придонела познатој лепоти

ХАРЕМСКИХ ЖЕНА.

Шекајик (лопоч крем) против пјега и сваке нечистоће лица.

Лејлак суј (вода од нарцисе), којом постаје кожа њежна, глатка и стаје на пут прављењу бора.

Сејале балсам сапун (текући балсамски сапун) најбољи за тоалету: чисти, дезинфицира и освјежује.

Сач јаги (зејтин од јаблана, тополе) даје коси мекоћу, сјај и стаје на пут сјеђењу косе.

Сачлара махсус суј (есенција од биља за косу) против испадања косе, за растење исте и против перути.

Цијене: шекајик крем 2 К., лејлак суј 3 К., сејале балсам сапун 1 К 50 пот., сач јаги 1 К., сачлара махсус суј 2 К. ☒ Омот и поштарина ако се новац унапред пошаље 60 потура, код поузећа 80 пот.

Свакој пошилици приложена је упута у српском језику.

8—14

Наруџбе прима

ЉЕКАРНА „СЛАВИЈА“
у Бос. Крупи.